АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 342.951.02:342.5(477)

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.16.16>

МІСЦЕ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Бараненко Дмитро Володимирович,
кандидат юридичних наук

У статті досліджено питання структурованої організаційно самостійної системи центральних органів виконавчої влади. Поняття організації діяльності центральних органів виконавчої влади визначене як процес, який здійснюється з метою вдосконалення статусу окремих складових елементів структури відповідної системи, об'єднання їх в єдине ціле, впорядкування структури системи центральних органів виконавчої влади, узгодження дій її елементів між собою, з іншими елементами механізму держави, громадянським суспільством. Запропоновано новий концептуальний підхід розуміння центральних органів виконавчої влади як системи управління, де суб'єктом управління в найбільш узагальненому трактуванні буде система органів виконавчої влади, об'єктом – суспільство. Загальний суб'єкт та об'єкт указаної системи управління конкретизовано шляхом виділення проміжних суб'єктів та об'єктів управління поряд із загальними. У контексті характеристики суб'єктно-об'єктних зв'язків указаної системи управління поряд з безпосереднім впливом загального суб'єкта на загальний об'єкт виділено категорію опосередкованого впливу, який здійснюється вищестоящим суб'єктом управління у системі органів виконавчої влади на один з проміжних суб'єктів для того, щоб у кінцевому результаті було здійснено вплив на загальний об'єкт (суспільство).

Встановлено, що в умовах втілення проголошених Конституцією України цінностей верховенства права, демократії, соціальної спрямованості держави у разі реалізації зовнішньополітичного курсу з метою набуття Україною членства в Європейському Союзі змінюється телеологічне призначення центральних органів виконавчої влади. Обґрунтовано, що на сучасному етапі цивілізаційного розвитку розуміння феномена центральних органів виконавчої влади у демократичній правовій державі характеризується поступовою втратою значення тенденцій патерналізму та переорієнтацією на подолання суперечності між декларованими і нормативно закріпленими правами і свободами людини і громадянина та їх реалізацією у практичній діяльності публічних органів, підвищенням ролі зворотного зв'язку між органами виконавчої влади та громадянським суспільством, спрямованим на своєчасне виявлення і розв'язання проблем і суперечностей, які зумовлюють відчуження влади від суспільства.

Ключові слова: адміністративні посади, адміністративні послуги, виконавча влада, децентралізація, електронне врядування, публічне адміністрування, публічне управління, центральні органи виконавчої влади.

PLACE AND FUNCTION OF CENTRAL EXECUTIVE BODIES IN MODERN SYSTEM OF PUBLIC AUTHORITY

Baranenko Dmytro Volodymyrovych,
Candidate of Juridical Sciences

The article examines the issues of structured organizationally independent system of central executive bodies. The concept of organizing the activities of central executive bodies is defined as a process carried out to improve the status of individual components of the structure of the system, uniting them into a single whole, streamlining the system of central executive bodies, coordination of its elements with other elements mechanism of the state, civil society. A new conceptual approach to understanding the central executive bodies as a management system is proposed, where the subject of management in the most generalized interpretation will be the system of executive bodies, the object – society. The general subject and the object of the specified management system are specified by allocating intermediate subjects and objects of management along with the general ones. In the context of the characteristics of subject-object relations of the specified management system along with the direct influence of the general subject on the general object the category of indirect influence which is carried out by the higher subject of management in system of executive bodies on one of intermediate subjects, in order to ultimately have an impact on the overall object (society).

It is established that the conditions of implementation of the values of the rule of law, democracy, social orientation of the state proclaimed by the Constitution of Ukraine in the implementation of the foreign policy course with the aim of Ukraine's membership in the European Union change the teleological purpose of central executive bodies. It is substantiated that at the present stage of civilisation development the understanding of the phenomenon of central executive bodies in a democratic state governed by the rule of law is characterized by the gradual loss of paternalism and reorientation to overcome the contradiction between declared and normatively enshrined human and civil rights and freedoms, the role of feedback between the executive and civil society, aimed at the timely identification and resolution of problems and contradictions that cause the alienation of power from society.

Key words: administrative positions, administrative services, executive power, decentralization, e-government, public administration, public administration, central executive bodies.

Постановка проблеми. Україна перебуває на переломному етапі розвитку та організації органів публічної влади. З одного боку, це нестабільна економічна ситуація в державі, що зумовлює складність здійснення суспільно-політичних реформ, а з іншого – Європейське співтовариство активно підтримує соціально-політичні зміни в країні, активізацію інтеграційних процесів, виділення значних ресурсів на реформування окремих публічних інституцій та здійснення інших перетворень. Нині, на жаль, формування і розвиток системи центральних органів виконавчої влади України не можна назвати послідовним, науково обґрунтованим і виваженим. Залежно від конкретно-історичних умов розвитку суспільства проводились зміни, що, однак, не призвели до створення досконалої, ефективно працюючої системи центральних органів виконавчої влади. Складність і комплексність проведення відповідних змін вимагає наукового дослідження низки складників питань реформування, серед яких можна назвати і вирішення питання формування єдиного і чіткого понятійного апарату, який слід використовувати як у разі визначення напрямів реформування,

їх законодавчого закріплення, так і у разі врегулювання функцій, компетенції центральних органів виконавчої влади, форм і методів їхньої діяльності тощо.

Необхідність вирішення окреслених та інших проблем організації діяльності центральних органів виконавчої влади в Україні лише посилюється в умовах активізації євроінтеграційних процесів, спрямування зусиль на очищення влади і відновлення довіри до неї. Саме тому можна відзначити, що дослідження особливостей організації центральних органів виконавчої влади в Україні в контексті європейського досвіду, а також факторів, що впливають на цей процес, є актуальним та необхідним у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема місця та призначення центральних органів виконавчої влади займалися багато вчених. Це стосується праць Л. Авраменка, В. Бачиніна, М. Вороніної, К. Волинки, Р. Гребі, В. Журавського, О. Зайчука, А. Колодія, С. Лисенкова, М. Панова, О. Петришина, І. Процюка, В. Тація, М. Цвіка, Ю. Шемшученка та інших. Аналіз окремих проблем публічного управління в Україні, багаторівневого управління як основи взаємодії національних центральних органів виконавчої влади з інституціями Європейського Союзу, державної служби здійснено в дисертаційних дослідженнях такими науковцями, як А. Манжула, І. Грицяк, А. Кірмач, І. Кусп'як. Окремі питання статусу, функцій, ролі центральних органів виконавчої влади в механізмі держави не оминули увагою в дисертаційних дослідженнях і такі представники конституційного права України та теорії держави та права України, як: А. Коваленко, В. Марченко, І. Солов'євич, Т. Чехович, О. Хоменко.

Формування цілей. Метою статті є визначення, систематизація та вирішення теоретико-правових проблем організації діяльності центральних органів виконавчої влади України шляхом формулювання доктринальної моделі побудови сучасної системи органів виконавчої влади України на основі норм законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Публічна влада в Україні здійснюється за принципом її поділу на окремі гілки. І місце виконавчої влади у структурі державної влади України зумовлене насамперед указаним принципом. Структура державної влади в Україні згідно з конституційним поділом включає виконавчу, законодавчу та судову гілку. Про це йдеться у ст. 6 Конституції України. Зокрема, в цій статті передбачено здійснення державної влади за принципом її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, що дозволяє збалансувати всю систему державних органів і якомога послідовніше та чіткіше розмежувати їх компетенцію [1]. У сучасній структурі єдиної державної влади виконавча влада є однією з виділених Конституцією України гілок, що характеризується низкою особливостей.

Досліджуючи відмінні ознаки виконавчої влади, О. Шевченко та Л. Сенченко вказують на те, що виконавча влада здійснюється на території держави всюди, де проживають люди і де виникають суспільні відносини. Межі виконавчої влади, на думку науковців, збігаються з кордонами держави. Універсальність виконавчої влади виявляється і в здійсненні правотворчості шляхом прийняття різних підзаконних нормативних актів, які уточнюють, деталізують, застосовують закон до конкретних суспільних відносин, і в юрисдикційній діяльності – у вигляді застосування уповноваженими на це органами (посадовими особами) адміністративних чи дисциплінарних стягнень [2, с. 85–86]. Загалом підтримуючи науковців щодо ознаки універсальності виконавчої влади, уточнимо, що ряд консульських органів виконують деякі функції виконавчої влади за кордоном. Тому стверджувати про збіг меж виконавчої влади з кордонами держави буде не зовсім коректно. Отже, виконавча влада являє собою одну з гілок державної влади, виділених Конституцією України. Це твердження в контексті організації діяльності центральних органів виконавчої влади означає, що всі органи держави, які володіють

вищеперерахованими ознаками, не віднесені до органів законодавчої і судової гілок, повинні бути прямо названі органами виконавчої влади на рівні законів.

На думку В. Колпакова, органи (у тому числі центральні) державної виконавчої влади відрізняються від інших елементів апарату держави таким: «По-перше, вони є основними (після Президента України) функціонально-галузевими носіями виконавчої влади в державі і їх статус органу виконавчої влади закріплюється в нормативному порядку; по-друге, вони виступають найважливішою складовою частиною органів державного управління і державного апарату загалом (як відомо, державний апарат, крім органів державного управління, об'єднує управлінські структури законодавчої влади, органи правосуддя, прокуратури та інші державні органи); по-третє, вони об'єднані єдиним керівництвом і підпорядкуванням, внаслідок чого діють узгоджено і цілеспрямовано; по-четверте, кожен з органів такої системи наділений державною специфічною компетенцією у сфері державного управління і реалізації державної виконавчої влади; по-п'яте, система органів виконавчої влади справляє регулюючий вплив на всі сфери державного і суспільного життя; по-шосте, в рамках своєї компетенції органи виконавчої влади самостійні в організаційному та функціональному відношеннях; по-сьоме, ними здійснюється специфічний вид державної діяльності, яка за своїм юридичним змістом є виконавчо-розпорядчою» [3, с. 45–46].

На наш погляд, більш точне і повне визначення поняття «органи виконавчої влади», яке тотожне за значенням поняттю «органи державного управління» (якщо розуміти державне управління у вузькому значенні) з точки зору розуміння його ролі у здійсненні державної влади, надане в Юридичній енциклопедії за редакцією Ю. Шемшученка. У ній органи виконавчої влади визначені як «окремий вид державних органів, діяльність яких відповідно до принципу поділу влади спрямована на виконання законів, інших нормативно-правових актів та здійснення державного управління» [4, с. 287].

За визначенням Т. Коломосьця, органи виконавчої влади – це організації, які є частиною державного апарату, мають певну компетенцію, структуру, територіальний масштаб діяльності, утворюються в порядку, встановленому законом або іншим нормативно-правовим актом, володіють певними методами роботи, наділені повноваженнями виступати за дорученням держави і покликані в порядку виконавчої діяльності здійснювати адміністративно-правове регулювання економічної, соціально-культурної та адміністративно-політичної діяльності держави [5, с. 80–81].

У запропонованих дефініціях указано на спрямування діяльності центральних органів виконавчої влади, визначено їх структурну приналежність до числа органів публічної влади, при цьому звернено увагу на специфіку відповідного виду органів, головний принцип їх утворення і функціонування. Водночас ці визначення неповною мірою ілюструють специфіку діяльності центральних органів виконавчої влади, оскільки містять таке складне поняття, як «публічне управління», зміст якого не розкрито. При цьому не розкривається співвідношення понять «виконання законів» та «публічне управління». У першому з вищенаведених визначень зазначені поняття трактуються як різні за змістом. Водночас наявна й протилежна позиція, відповідно до якої виконання законів є різновидом публічного управління. Що ж являє собою виконавча (управлінська) діяльність? Чи обмежується така виконанням законів? Якими є функції центральних органів виконавчої влади?

Відповіді на ці питання дозволять сформулювати цілісне уявлення про призначення центральних органів виконавчої влади у сучасній структурі публічної влади в Україні. За визначенням М. Хіма та Т. Корецької, публічне управління – заснована на законі, організуюча, юридично-владна діяльність органів виконавчої влади (апарату державного управління), що складається в безпосередньому керівництві

соціально-політичним, соціально-культурним та господарським будівництвом [6, с. 196]. Як констатує М. Орел, публічне управління – це владний впорядковуючий вплив суб'єкта управління (держави та її спеціальних органів або посадових осіб) на об'єкти управління (суспільство, громадян тощо). З точки зору свого призначення, публічне управління являє собою явище, покликане здійснювати владу [7, с. 35]. На думку В. Гришко, суспільні відносини, що виникають та змінюються (або припиняються) у процесі практичної реалізації публічними органами, насамперед центральними органами виконавчої влади, повноважень державно-владного характеру відповідно до закріпленої за ними компетенції зі здійснення функцій державного управління, становлять сьогодні предмет адміністративного права [8, с. 82].

Як бачимо, є кардинально протилежні точки зору щодо обсягу категорії публічного управління, системи органів публічного управління та їх співвідношення з поняттями «виконавча влада», «центральні органи виконавчої влади».

У першому з наведених вище визначень публічне управління подається як категорія, що безпосередньо пов'язана з центральними органами виконавчої влади, апаратами органів влади. У двох наступних, навпаки, надається більш широке розуміння публічного управління як узагальнюючої категорії для всієї системи влади в Україні. Таким чином, ідеться про охоплення системою органів публічного управління не тільки системи органів виконавчої влади, але і систем інших органів, а не тільки їх апаратів. У такому варіанті публічним управлінням позначається діяльність усіх без винятку органів механізму держави. Вважаємо, що доцільно вести мову про вузьке та широке трактування категорії «публічне управління».

Таким чином, можемо стверджувати, що навіть у вузькому тлумаченні система органів публічного управління включає апарати органів інших гілок влади, окрім органів виконавчої влади.

У юридичній науці публічне управління, що здійснюється органами виконавчої влади, характеризується через термін «діяльність» [9]. Діяльність центральних органів виконавчої влади – це самостійний вид державної діяльності, що має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер щодо практичної реалізації функцій та завдань держави в процесі повсякденного і безпосереднього керівництва [10, с. 86–87]. На думку В. Колпакова, діяльність органів державної виконавчої влади відрізняється від інших елементів апарату держави завдяки ряду таких особливостей, як: об'єднання єдиним керівництвом і підпорядкуванням, внаслідок чого така діяльність здійснюється узгоджено і цілеспрямовано; обмеженість специфічною компетенцією окремих органів у сфері державного управління і реалізації державної виконавчої влади; здійснення задля справлення регулюючого впливу на всі сфери державного і суспільного життя; цей специфічний вид державної діяльності за своїм юридичним змістом є виконавчо-розпорядчою діяльністю [11, с. 233–234].

Системі центральних органів виконавчої влади притаманні внутрішні зв'язки (документообіг, інформаційні, комунікативні тощо) [12, с. 85]. Для виконання покладених функцій центральний орган виконавчої влади, як і будь-який інший державний орган, включає два відносно відокремлені підрозділи, один з яких здійснює статутні повноваження цього органу, а інший – апарат державного органу – виконує допоміжні функції, забезпечуючи виконання державним органом своїх повноважень [13, с. 335]. Отже, управлінські впливи характеризують як зовнішні напрями діяльності, так і внутрішню діяльність центральних органів виконавчої влади України. Це означає, що до числа ознак управлінської діяльності центральних органів виконавчої влади, виділених Д. Журавльовим, доцільно віднести безперервність, використання різних правових засобів нормотворчого, оперативно-розпорядчого, у тому

числі правозастосовного та юрисдикційного характеру, визначення правового статусу центральних органів державної виконавчої влади Конституцією України, окремими законами, підзаконними актами [14, с. 8]. Окрім указанного, на наш погляд, специфіка виконавчої діяльності проявляється в організації за принципами єдиного керівництва і підпорядкування, здійсненні такої діяльності задля справляння регулюючого впливу на всі сфери державного і суспільного життя, виконавчо-розпорядчому характері повноважень органів виконавчої влади.

Призначенням центральних органів виконавчої влади є управління, що охоплює: виконавчу діяльність – виконання рішень, прийнятих органами законодавчої влади; розпорядчу діяльність – здійснення управління шляхом видання підзаконних актів і виконання організаційних дій [15, с. 119]. З цього приводу Ю. Битяк зазначає таке: «Виконавча діяльність є основним призначенням державного управління і становить найбільш важливу його сторону. Разом із тим характерною для державного управління є розпорядча діяльність, яка становить іншу його сторону. Виконавча і розпорядча діяльність органів виконавчої влади виявляється у відносинах влади і підпорядкування, наданні суб'єктам, що її здійснюють, юридично владних повноважень... Отже, у процесі виконавчої та розпорядчої діяльності органи управління діють юридично владно, застосовуючи різні правові засоби нормотворчого, оперативного-виконавчого (розпорядчого) та юрисдикційного (правоохоронного) характеру» [16, с. 59]. Таким чином, вважаємо, що виконавча діяльність включає виконання законів. При цьому, на наш погляд, виконанням законів не обмежено виконавчу діяльність органів виконавчої влади.

Окрім функції виконання законів, інших нормативно-правових актів та здійснення розпорядчої діяльності, зазначає О. Окопник, виконавча влада реалізує функцію підзаконного регулювання суспільних відносин, тобто «вищі органи виконавчої влади наділені повноваженнями ухвалювати підзаконні нормативно-правові акти. Наприклад, Кабінет Міністрів України приймає на основі Конституції та законів України постанови» [17, с. 181–182]. Р. Федорченко вважає, що діяльність органів виконавчої влади має вторинний, підзаконний, виконавчо-розпорядчий характер, бо вони здійснюють свої функції на підставі та на виконання закону. Але реалізуючи свою компетенцію, виконуючи закони, ці органи мають повноваження щодо розпорядження з конкретних питань та прийняття підзаконних нормативних актів [18, с. 203].

Також діяльність центральних органів виконавчої влади передбачає нормотворчість, що не є порушенням принципу функціонального поділу влад, оскільки сучасна організація публічної влади не містить вимоги стосовно суворого тлумачення такого принципу. Наприклад, уряд має повноваження на видання постанов та розпоряджень, і наявність відповідних адміністративно-правових форм діяльності задля виконання, на підставі та в рамках законів (загалом правотворчість) серед повноважень центральних органів виконавчої влади цілком відповідає принципу поділу влади. Акти центральних органів виконавчої влади носять підзаконний правовий характер, наділені властивостями імперативності та авторитарності. Під час розгляду адміністративно-правових функцій сучасних центральних органів виконавчої влади не можна оминати сервісну. Надання адміністративних послуг натеper становить один з напрямів діяльності центральних органів виконавчої влади. При цьому чимало зусиль спрямовується на підвищення якості надання адміністративних послуг українцям.

Таким чином, сучасна система центральних органів виконавчої влади своїми завданнями має виконання законів та інших нормативно-правових актів, видання підзаконних актів, виконання організаційних, розпорядчих дій, правоохоронну діяльність, надання адміністративних послуг. Зазначені функції центральних органів виконавчої

влади здійснюються за допомогою бюджетно-фінансової, матеріально-технічної, контрольної та інших видів внутрішньої організаційної діяльності.

З метою виконання кожної з функцій центральними органами виконавчої влади, метою створення яких чи в числі завдань яких відображено певну функцію державної влади, за кожним з органів закріплено коло повноважень, форми і методи діяльності. Форми діяльності центральних органів виконавчої влади вказують на зовнішній її прояв, являють собою зовнішнє вираження компетенції органу. Методи діяльності – це сталі поєднання певних засобів та прийомів досягнення у загальному розумінні мети функціонування конкретного органу. Як відомо, одним з критеріїв поділу форм діяльності є їх регламентація.

Аналіз функцій центральних органів виконавчої влади дозволяє стверджувати, що до числа адміністративно-правових форм їх діяльності доцільно відносити правозастосування у вигляді видання індивідуальних актів, здійснення юридично значущих дій, укладення адміністративних договорів, правотворчість у вигляді видання нормативних актів управління. З адміністративно-правовими формами діяльності органів виконавчої влади пов'язані адміністративно-правові методи. Їх відмінності від інших методів полягають у тому, що завжди йдеться про таке: реалізацію державної виконавчої влади, обов'язковість певних дій для керованого суб'єкта, забезпечення примусом, відносини підпорядкування, реалізацію владних повноважень органів виконавчої влади; чітку законодавчу регламентацію; зв'язок з юридично значущими наслідками.

Висновки. Таким чином, виконавчу владу доцільно аналізувати з точки зору її розуміння як системи управління, що характеризується загальним суб'єктом управління (система органів виконавчої влади), загальним об'єктом управління (суспільство) та зв'язками між ними. Таке розуміння виконавчої влади дає можливість пошуку нових шляхів щодо оцінки ефективності організації діяльності органів виконавчої влади: через показники впливу загального суб'єкта на об'єкт шляхом опосередкованого впливу. Опосередкованим є вплив, що його здійснюють проміжні суб'єкти управління такої управлінської системи, як виконавча влада України. Він здійснюється не безпосередньо на загальний об'єкт управління, а проміжним суб'єктом на проміжний суб'єкт, але з метою здійснення в кінцевому результаті впливу на об'єкт управління.

Центральний орган виконавчої влади як проміжний суб'єкт управління в рамках системи управління та частина загального суб'єкта управління (система органів виконавчої влади) – створений в порядку, встановленому законом або іншим правовим актом, одноособовий або колегіальний структурно відокремлений, внутрішньоорганізований колектив державних службовців, наділених юридично визначеними державно-владними повноваженнями та необхідними засобами для здійснення управлінських функцій і завдань держави. Розуміння феномена центральних органів виконавчої влади у державі характеризується поступовою втратою значення тенденцій патерналізму та переорієнтацією на подолання суперечності між декларованими і нормативно закріпленими правами і свободами людини і громадянина та їх реалізацією у практичній діяльності публічних органів, підвищенням ролі зворотного зв'язку між центральними органами виконавчої влади та громадянським суспільством.

Список використаних джерел:

1. Євсюкова О.В. Запровадження принципів реалізації сервісно-орієнтованої діяльності органів публічної влади в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2018_3_16.
2. Шевченко О., Сенченко Л. Правові засади координації центральних органів виконавчої влади. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 5. С. 84–93.

3. Колпаков В.К. Поняття форм публічного адміністрування. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 43–51.
4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2003. Т. 5: П–С. 736 с.
5. Адміністративне право України : навчальний посібник / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя : Гельветика, 2018. 84 с.
6. Хім М.К., Корецька Т.М Інформаційно-комунікаційні механізми в публічному управлінні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1. С. 195–201.
7. Орел М.Г. Забезпечення стійкості держави як пріоритет суб'єктів публічного управління та підходи щодо її дослідження. *Науковий часопис Академії національної безпеки*. 2019. № 1–2. С. 31–42.
8. Гришко В.В. Квадрат ефективності публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 17–18. С. 81–84.
9. Гордон М.В., Оленцевич Н.В., Колісник І.О. Моделі публічного управління: порівняльний аналіз та пропозиції для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2018_3_15.
10. Матвейчук Л.О. Розвиток цифрового публічного управління. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2019. Вип. 14. С. 85–89.
11. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / Колпаков В.К. та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 567 с.
12. Шевченко О., Сенченко Л. Правові засади координації центральних органів виконавчої влади. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 5. С. 84–93.
13. Дерещ В.А. Удосконалення правових засад системи центральних органів виконавчої влади України. *Правова держава*. 2020. Вип. 3. С. 333–340.
14. Журавльов Д.В. Генезис центральних органів виконавчої влади в Україні. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2017. № 2. С. 7–13.
15. Муза О.В. Реформування управлінської моделі у центральних органах виконавчої влади України. *Держава і право. Серія: Юридичні науки*. 2018. Вип. 81. С. 117–126.
16. Адміністративне право : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти / Ю.П. Битяк та ін. 2-ге вид., допов. та переробл. Харків : Право, 2017. 184 с.
17. Окопник О.М. Проблемні питання взаємодії центральних органів з регіональними органами виконавчої влади та порівняльний аналіз із зарубіжними країнами. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип. 1. С. 179–186.
18. Федорченко Р.А. Взаємодія центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом з іншими суб'єктами публічної адміністрації на сучасному етапі державно-правового розвитку України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 2(2). С. 201–205.